

Una llei de participació ciutadana per a Catalunya?

A citizen participation law for Catalonia?

Laia Márquez Muñoz¹

ORCID: 0000-0002-6297-4017

Recepció: 16/10/25. Revisió: 27/12/25. Acceptació: 13/01/26

Per citar: Márquez Muñoz, Laia. (2026). Una llei de participació ciutadana per a Catalunya?. *Revista de Treball Social*, 230, 37-60. <https://doi.org/10.32061/RTS2026.230.02>

Resum

El treball analitza si és possible aprovar una llei de participació ciutadana a Catalunya. Repassa el context internacional, estatal i català per entendre l'evolució del dret a participar en els afers públics. Tot i que la majoria de comunitats autònomes tenen lleis pròpies, Catalunya encara no disposa d'una norma general. Entre el 2022 i el 2024 es van fer dos processos participatius per elaborar-ne una, però cap va culminar en l'aprovació d'una llei. L'estudi conclou que la manca de continuïtat política i de compromís institucional n'han impedit l'avanç, i alerta que sense recursos i aplicació efectiva, la participació queda buida de contingut.

Paraules clau: Llei, ciutadania, Catalunya, participació.

---

1 Doctoranda a la Universitat de Girona. u1962023@campus.udg.edu

---

Abstract

This study analyses whether it is possible to adopt a citizen participation law in Catalonia. It reviews the international, national and Catalan context in order to understand the evolution of the right to participate in public affairs. Although most autonomous communities have their own legislation, Catalonia still lacks a general framework law. Between 2022 and 2024, two participatory processes were conducted to develop such a law, but neither resulted in its adoption. The study concludes that a lack of political continuity and institutional commitment has hindered progress, and warns that without adequate resources and effective implementation, participation risks becoming devoid of substance.

Keywords: Law, citizenship, Catalonia, participation.

1. Introducció

A finals del segle xx, hi havia un sentiment de deteriorament de la democràcia provocada per una forta caiguda del capital social (associacions, participació cívica i confiança) (Putnam, 2000) i una baixa participació per part de la ciutadania en les eleccions, la qual cosa porta a una democràcia de baixa qualitat institucional (O'Donell, 1994).

Amb l'esclat de la bombolla immobiliària del 2008, tot i estar present des de finals del segle xx, es va visibilitzar una crisi representativa del fet que la ciutadania tenia el sentiment que les formacions polítiques els havien abandonat (McKay et al., 2021), els havien fallat com a mediadors del sistema polític (Innerarity, 2019) i no responien a les necessitats de la ciutadania (Monge, 2016).

En aquest escenari, amb la finalitat de donar una resposta a la crisi, la ciutadania volia estar més present en la política, i per tant en la presa de decisions públiques. Dit amb unes altres paraules, calia donar veu a la ciutadania per donar l'oportunitat de millorar els serveis i les polítiques públiques (Borge et al., 2018) i legitimar les decisions que es prenen des dels ens públics (Brugué et al., 2019). O cosa que és el mateix, la participació ciutadana havia de ser una realitat dins de les administracions públiques (Márquez, 2024). Aquesta implicació del poble en les polítiques públiques no és cap moda, sinó que ha vingut per quedar-se contribuint amb la finalitat que realment el sector públic defensi l'interès general de totes les persones (Entrena, 2022).

Sense cap mena de dubte, la participació ciutadana fa que els governs i la ciutadania s'apropin, cosa que acaba provocant que hi hagi una inclusió més gran del poble en el disseny i desenvolupament de les polítiques públiques (Navarro, 1999). D'aquesta manera, les decisions es prenen de manera conjunta entre la ciutadania i les persones representants, cosa que provoca que la responsabilitat passi a ser compartida (Carmona, 2016).

La manera com incloure la veu del poble dins del sector públic es pot fer de dues maneres: votant (democràcia directa) o debatent (democràcia deliberativa) (Brugué, 2022). I són justament aquestes dues maneres d'implementar la participació ciutadana les que han guiat per elaborar, i posteriorment implementar, les experiències de participació ciutadana.

Com indica Tapella (2021), la participació ciutadana solament és possible si es donen dues circumstàncies: les oportunitats de participar i la capacitat de participar. D'una banda, les oportunitats de participar es donen si existeix voluntat institucional i política. D'altra banda, la capacitat de participar està present quan la ciutadania pot participar realment en les polítiques públiques. A tall d'exemple, si existeix una normativa de participació vol dir que hi ha voluntat institucional per fer que el poble s'impliqui en els afers públics, però si a la vegada no es donen recursos per implementar la norma, la ciutadania no té capacitat real per participar. Aquí és important afirmar que tan important és tenir una bona legislació com el fet d'atribuir recursos. La gran pregunta a fer-se és: quin sentit té

tenir normativa aprovada (amb tots els esforços que això suposa) si després no s'implementa?

De les 17 comunitats autònomes, amb diferències socials, polítiques i econòmiques, s'ha decidit estudiar Catalunya per dos motius. D'una banda, Catalunya és una de les poques comunitats (les altres són Balears i Cantàbria) que no té una llei de participació que reguli amb detall el com s'ha d'implementar la participació al seu territori. Aquest fet motiva a indagar en quin punt es troba Catalunya i quin és el camí que ha hagut de fer per arribar on és ara. D'altra banda, el procés. El moviment independentista de Catalunya, amb la celebració de dos referèndums (un l'any 2014 i l'altre el 2017), ha marcat i marcarà un abans i un després entre la societat catalana. Més enllà de si els referèndums van ser legals o no, que no és objecte d'aquesta investigació, el que sí que queda clar és que els referèndums són una tipologia de democràcia participativa, i que el fet que se celebressin ha pogut condicionar la creació de normatives catalanes a favor de la participació ciutadana i també la implementació d'un procés participatiu sobre una possible llei de participació ciutadana.

I per què seria necessària una llei de participació ciutadana per a Catalunya? En primer lloc, per garantir la participació com a dret de la ciutadania. Actualment, a Catalunya hi ha normativa dispersa, però no una única normativa que reconegui la participació ciutadana com a dret fonamental ni reguli els processos participatius. En segon lloc, millorar la qualitat democràtica i la governança. Si hi hagués una normativa que establis els criteris de qualitat, transparència i rendició de comptes en els processos participatius, augmentaria la confiança de la ciutadania en les institucions i fomentaria que la participació no fos només simbòlica o puntual, sinó real i efectiva.

L'objectiu principal d'aquest treball passa per identificar els elements que fan possible o dificulten la institucionalització de la participació ciutadana com a dret efectiu, així com identificar les implicacions d'aquest procés per a la ciutadania i per a les administracions públiques. I aquesta recerca pretén donar resposta a la pregunta següent: és possible una llei de participació ciutadana a Catalunya? Per fer-ho, la recerca s'estructura en cinc grans eixos. En primer lloc, s'explica la metodologia que s'ha utilitzat per a aquesta investigació. En segon lloc, es reflexiona sobre quin és el context de textos de referència a escala internacional, nacional i catalana. En tercer lloc, s'estudia en quin punt es troba Catalunya amb una possible llei de participació ciutadana. En quart lloc, es mostren les conclusions de la investigació. I, en darrer lloc, es troben les fonts documentals que s'han fet servir per elaborar aquest treball.

2. Metodologia

La metodologia utilitzada en aquesta investigació és de caràcter qualitatiu, descriptiu i analític, orientada a comprendre el context, els factors i les dinàmiques que determinen la viabilitat d'una llei de participació ciutadana a Catalunya. L'objectiu principal ha estat identificar els elements que fan possible o dificulten la institucionalització de la participació ciutadana com a dret efectiu, així com identificar les implicacions d'aquest procés per a la ciutadania i per a les administracions públiques.

L'enfocament qualitatiu permet abordar la complexitat del fenomen des d'una perspectiva interpretativa, centrada no sols en l'anàlisi normativa, sinó també en la comprensió del significat social i polític que la participació adquireix en el context català. Aquest tipus de metodologia és coherent amb la naturalesa del treball social, disciplina que, més enllà de la intervenció directa amb persones i col·lectius, promou la reflexió crítica sobre les estructures socials, polítiques i institucionals que condicionen la inclusió i la justícia social. En aquest sentit, la recerca vincula el dret a la participació amb el principi d'empoderament comunitari i amb la necessitat que les polítiques públiques incorporin la veu de la ciutadania com a element fonamental del benestar col·lectiu. A la pràctica, la participació ciutadana esdevé un element central, ja que les persones usuàries dels serveis públics passen a ser reconegudes com a subjectes actius de les polítiques i no només receptors d'ajudes (Pelegri, 2015). Des d'aquesta perspectiva, la participació ciutadana s'entén com una eina transformadora que reforça la cohesió social (Vázquez et al., 2022), la corresponsabilitat (Castro i Mantuano, 2023) i la transparència institucional (Molina et al., 2021).

Pel que fa al disseny metodològic, la investigació s'ha estructurat en tres fases: revisió bibliogràfica i documental, anàlisi comparativa i interpretació crítica dels resultats. En la primera fase s'ha dut a terme una revisió exhaustiva de fonts secundàries provinents de tres àmbits principals:

- Fonts normatives, incloent-hi textos legals internacionals, estatals i autonòmics.
- Fonts acadèmiques, formades per articles científics, tesis, llibres i informes de recerca.
- Fonts institucionals i documentals, provinents principalment de la Generalitat de Catalunya i del portal Participa gencat (2023; 2024), que inclouen els informes, documents de treball i resultats dels processos participatius desenvolupats els anys 2022 i 2024.

En la segona fase s'ha dut a terme una anàlisi comparativa entre el cas català i les normatives d'altres comunitats autònomes espanyoles que ja disposen de lleis de participació ciutadana. Aquesta comparació ha permès identificar els elements comuns, les diferències estructurals i les possibles bones pràctiques que podrien inspirar el model català. A més,

s'han examinat les experiències de participació impulsades per la Generalitat, analitzant-ne els objectius, la metodologia emprada, els resultats i el grau de transparència i retorn a la ciutadania.

Finalment, la tercera fase ha consistit en una interpretació crítica dels resultats, amb la finalitat de valorar la coherència entre el discurs institucional sobre la participació i la seva aplicació pràctica. Aquesta lectura crítica, pròpia del treball social, pretén visibilitzar els desequilibris de poder que es poden generar en els processos participatius i la necessitat de garantir una participació real, representativa i informada.

3. D'on venim?

3.1. Context internacional

La Declaració Universal dels Drets Humans del 1948 reconeix en l'article 21 el dret a la participació com un dret essencial de qualsevol persona. Anys més tard, aquest reconeixement s'ha vist reflectit amb l'elaboració, l'aprovació i la implementació de textos internacionals que reforcen el reconeixement del dret a la participació ciutadana, com el cas la Declaració sobre el Pacte dels Drets Polítics i Socials del 1966 (ONU, 1966).

Amb l'arribada del nou segle, l'any 2000, amb la Carta Europea de salvaguarda dels drets humans de la vida (Institut de Drets Humans de Catalunya, 2000), es reconeix la participació ciutadana com un dels drets humans fonamentals. Més concretament és l'article 8.3, on s'expressa la necessitat de participar en els assumptes públics més enllà de les eleccions periòdiques.

L'any 2015 marca un abans i un després en la participació. L'Organització de les Nacions Unides (ONU, s. d.) aprova els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible a assolir de cara al 2030. Com no podria ser d'una altra manera, la participació ciutadana està present en aquests objectius. De fet, la participació ciutadana és una temàtica transversal present en tots els objectius, tot i que és més present en el 16è, que es basa en la transparència i la implicació en els afers públics, i el 17è, sobre aliances amb tots els objectius.

A escala de la Unió Europea, de moment, no existeix un text normatiu que reguli la participació ciutadana en conjunt. El que sí que hi ha són intents d'apropar la ciutadania a les administracions europees amb els textos següents:

- Carta de Drets Fonamentals de la UE del 2000, que reconeix el dret a la participació com a dret fonamental i obliga a les institucions europees a facilitar informació a la ciutadania.
- Directiva 2000/60/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 23 d'octubre de 2000, per la qual s'estableix un marc comunitari d'actuació en l'àmbit de la política d'aigües.
- Directiva 2003/35/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de maig del 2003, per la qual s'estableixen mesures per a

la participació del públic en l'elaboració de determinats plans i programes relacionats amb el medi ambient i per la qual es modifiquen, pel que fa a la participació del públic i l'accés a la justícia, les Directives 85/337/CEE i 96/61/CE del Consell - Declaració de la Comissió.

- Reglament (CE) 1367/2006 del Parlament Europeu i del Consell, de 6 de setembre de 2006, relatiu a l'aplicació, a les institucions i als organismes comunitaris, de les disposicions del Conveni d'Aarhus sobre l'accés a la informació, la participació del públic en la presa de decisions i l'accés a la justícia en matèria de medi ambient.
- Tractat de la Unió Europea (TUE). En l'article 103 considera que "cada ciutadà té dret a participar en la vida democràtica de la Unió. La participació dels ciutadans es promou a través de processos i institucions que garanteixin la implicació i escolta de la ciutadania".
- Reglament (UE) núm. 211/2011 del Parlament Europeu i del Consell, de 16 de febrer de 2011, sobre la iniciativa ciutadana.
- Resolució del Consell i dels ministres responsables de la joventut reunits al si del Consell, de 8 de febrer de 1999, relativa a la participació dels joves.
- Resolució del Consell i dels Representants dels Governos dels estats membres, reunits al si del Consell, relativa al panorama del diàleg estructurat amb els joves al voltant de la participació dels joves a la vida democràtica a Europa (2012).

3.2. Context nacional

Per ara, no existeix una llei de participació ciutadana a escala estatal, tot i que la Constitució espanyola del 1978 garanteix, en l'article 23, la participació tant a partir de les persones representants (democràcia representativa) com de manera directa per part de la ciutadania (democràcia participativa). Tot i que, a la pràctica, a Espanya s'ha fet més ús de la participació a través de les persones representants que no pas la participació directament de la ciutadania. Segurament, el fet que a la Constitució no s'especifiqués amb detall com s'ha d'implementar la participació directa (Porro, 2012) ha sigut una barrera perquè la participació ciutadana s'apliqués amb gran magnitud a totes les escales administratives i des del 1978.

Tot i això, amb els anys, des de les Corts Generals s'han anat aprovant normatives que afavoreixen el paper actiu de la ciutadania en la presa de decisions públiques. Exemple d'això són la Llei 2/1980, sobre modalitats de referèndums, la Llei 3/1984, reguladora de la iniciativa legislativa popular, i la Llei 4/2001, del dret a petició.

Amb l'arribada de les crisis econòmica, social i política a escala estatal, es van elaborar, aprovar i implementar normatives que tenien la finalitat d'apropar l'administració pública (especialment l'estatal, però també a escales més baixes) a la ciutadania. I així és com neixen les lleis

estatals de transparència: la Llei 39/2015, sobre el procediment administratiu comú de les administracions públiques, la Llei 19/2013, sobre la transparència, accés a la informació pública i bon govern, i la Llei 40/2015, sobre el règim jurídic del sector públic.

A escala autonòmica, la participació ciutadana també pren força i així és com la gran majoria de parlaments autonòmics van aprovant lleis de participació, i més concretament els territoris que ho fan són:

- Andalusia amb la Llei 7/2017, de 27 de desembre, de participació ciutadana.
- Aragó amb la Llei 8/2015, de 25 de març, de transparència de l'activitat pública i participació ciutadana.
- Astúries amb la Llei 8/2018, de 14 de setembre, de transparència, bon govern i grups d'interès.
- Canàries amb la Llei 5/2010, de 21 de juny, canària de foment a la participació ciutadana.
- Castella i Lleó amb la Llei 3/2015, de 4 de març, de transparència i participació ciutadana.
- Castella-la Manxa amb la Llei 8/2019, de 13 de desembre, de participació.
- Comunitat de Madrid amb la Llei 10/2019, del 10 d'abril, de transparència i de participació.
- Comunitat Valenciana amb la Llei 2/2015, de 2 d'abril, de transparència, bon govern i participació ciutadana.
- Comunitat Valenciana amb la Llei 4/2023, de 13 d'abril, de la Generalitat, de participació ciutadana i foment de l'associacionisme.
- Euskadi amb la Llei 3/2022, de 12 de maig, del sector públic basc.
- Extremadura amb la Llei 4/2013, de 21 de maig, del Govern Obert d'Extremadura.
- La Rioja amb la Llei 3/2014, d'11 de setembre, de transparència i bon govern de la Rioja.
- Múrcia amb la Llei 7/2016, del 18 de maig, de reforma de la Llei 12/2014, del 16 de desembre, de transparència i participació ciutadana i la Llei 12/2014, de 16 de desembre, de transparència i participació ciutadana.
- Navarra amb la Llei foral 12/2019, de 22 de març, de participació democràtica.

Les tres comunitats autònomes restants (Cantàbria, Balears i Catalunya) són casos especials. En primer lloc, a Cantàbria la realitat és que hi ha un avantprojecte de llei de participació ciutadana des del 2022, aprovat posteriorment al consell del govern el desembre del 2024, que a hores d'ara no ha passat per l'aprovació pel Parlament. Per tant, a efectes legals Cantàbria no té llei de participació ciutadana. En segon lloc, a les illes Balears no hi ha una normativa que englobi, i en conseqüència reguli, totes les tipologies de participació ciutadana. En canvi, el que hi ha és una

lleï específica de processos participatius i consultes populars (12/2019, de 12 de març). En tercer lloc, el cas de Catalunya, que s'aborda en el punt següent d'aquesta investigació.

4. Context català

La implicació del poble en la presa de decisions públiques a Catalunya no neix d'un dia per l'altre. A l'Estatut d'Autonomia del 1979 ja es recollia la participació ciutadana com un dret fonamental, i concretament el text autonòmic recollia la informació següent:

- 8.2. “Correspon a la Generalitat, com a poder públic i en l'àmbit de la seva competència, promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en què aquest s'integra siguin reals i efectives, remoure els obstacles que impedeixin o dificultin llur plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social.”
- 31.1. “El Parlament serà elegit per un termini de quatre anys, per sufragi universal, lliure, igual, directe i secret, d'acord amb la llei electoral que el mateix Parlament aprovarà. El sistema electoral serà de representació proporcional i assegurarà a més l'adequada representació de totes les zones del territori de Catalunya”.

L'Estatut d'Autonomia del 1979 deixava clar que la participació de la ciutadania havia de ser una realitat a Catalunya, tot i que s'enfocava més en la participació a través de les persones representants que no pas la participació a títol individual.

Amb el pas dels anys de l'elaboració de l'Estatut, és necessari elaborar normes que complementin el mateix Estatut. I així és com es justifica el decret pel qual s'aprova la llei municipal i de règim local del 2003, la llei d'iniciativa legislativa popular de Catalunya del 2006 i la creació de la Direcció General de Participació Ciutadana de Catalunya, inicialment al Departament de Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat de Catalunya.

Com indica Arroyo (2006), a la primera dècada del segle XXI, a les comunitats autònomes es vivien les dues cares d'una mateixa moneda. D'una banda, sense cap mena de dubte hi havia un saldo positiu perquè s'havia millorat en l'eficàcia de la gestió de temes públics. D'altra banda, es vivien deficiències o insuficiències, especialment en el repartiment tant competencial com pressupostari, en el disseny constitucional de com s'havia reconstruït Espanya després de l'aprovació de la Constitució espanyola el 1978. Això darrer va portar a l'elaboració de nous estatuts, coneguts popularment com a “estatuts de segona generació”.

Catalunya no va quedar al marge d'aquesta situació i va tenir el seu estatut de segona generació. L'any 2006 es va aprovar el nou Estatut d'Autonomia de Catalunya, en el qual la participació ciutadana es defineix

com un dret fonamental per la ciutadania catalana (especialment en els articles 29 i 43). Tot i que es reforça el paper de la ciutadania en la presa de decisions públiques, és insuficient pel que va venir després.

Les crisis econòmica, social i política del 2008 van portar la necessitat de trobar nous mecanismes que s'ajustessin a les necessitats de la ciutadania. Dit amb altres paraules, les administracions públiques havien de trobar mecanismes en els quals calia incloure la veu de la ciutadania en la presa de decisions públiques. En aquest context, a Catalunya cal sumar el moviment a favor de la independència (popularment conegut com "el procés").

L'any 2007 s'aprova la llei de serveis socials que, tot i que no és una norma pròpia de participació, sí que reconeix les persones usuàries com a subjectes actius de les polítiques públiques i no només receptors d'ajuda. A la pràctica, això implicava que les persones usuàries havien de formar part del disseny, l'avaluació i la millora dels serveis a través de la implicació de les famílies, les entitats i la comunitat.

L'any 2010, la sentència 31/2010 va suposar un abans i un després amb la relació de l'estat amb Catalunya i a la inversa. El Tribunal Constitucional (TC) va declarar inconstitucional l'Estatut del 2006, i aquí es va iniciar un camí de no retorn. Com indica Royo (2011), la sentència va provocar que el nacionalisme català considerés que s'havia trencat l'opció de ser autonomia per esdevenir-se un estat independent. Aquesta situació va portar al fet que les formacions que en aquells moments estaven al capdavant de Catalunya (en un primer moment CIU, actual JxCAT, i després també ERC) portessin la qüestió de la independència al capdavant de les agendes política, pública i mediàtica. I, a poc a poc, cada vegada més, una part de la ciutadania catalana considerava que el referèndum era l'única manera visible per tornar a "la normalitat" entre les relacions entre l'Estat i Catalunya. Dit amb unes altres paraules, a Catalunya a partir del 2010, fins a l'actualitat, però especialment fins a la pandèmia, amb el procés es va crear un clima de polarització, més fragmentació dels partits, més participació electoral, una proliferació de referèndums i consultes locals, i un auge de mobilitzacions al carrer i altres formes no institucionals d'acció política (Colomer, 2018).

De fet, la sentència va ser tan important i va tenir tant impacte entre la ciutadania catalana que va fer caure el govern del tripartit (IIC-EUIA i ERC) que hi havia a la Generalitat de Catalunya. Amb paraules de Colomines (2019):

La sentència del Tribunal Constitucional contra l'Estatut, feta pública el 9 de juliol de 2010, un dia abans de la primera de les grans manifestacions sobiranistes dels anys a venir, va provocar un gran terrabastall i va ferir de mort el segon tripartit. Aquella sentència escapçava l'Estatut i deixava el text aprovat per les Corts espanyoles sense la major part dels aspectes que havien inspirat Maragall per iniciar la reforma de la principal llei catalana (p. 93-94).

Aquesta caiguda del govern va portar a la celebració d'unes eleccions autonòmiques anticipades, a les quals es va obrir una etapa on formacions independentistes van estar al capdavant de la Generalitat fins al 2024, moment en què el PSC va tornar a la presidència després de 14 anys sense tenir-la.

En l'àmbit normatiu, la proposta de fer una un referèndum va acabar amb l'aprovació de dues normatives a favor de la participació ciutadana: la Llei 10/2014, de consultes no referendàries i d'altres formes de participació, i la Llei 19/2014, de transparència, accés a la informació pública i bon govern. I l'elaboració de dos referèndums d'autodeterminació, un el 9 de novembre del 2014 i l'altre l'1 d'octubre del 2024. Ambdues normatives són importants perquè obliguen les administracions a donar informació i a consultar la ciutadania en determinats casos. Però no són lleis de participació com a tal, perquè no permeten que la ciutadania participi de manera contínua en la presa de decisions polítiques ni regulen processos com els pressupostos participatius o els consells municipals. És a dir, són eines que ajuden a la transparència i a consultar a la ciutadania de tant en tant, però no creen mecanismes de participació ciutadana de forma regular i integral. Més enllà de si els referèndums del 2014 i el 2017 van ser legals o no, així com l'aprovació i la implementació de les dues lleis de participació ciutadana del 2014, tot plegat va portar a repensar que les decisions públiques no s'havien de prendre únicament des de les cambres parlamentàries. Com indiquen Marín i Tresserras (2018), darrere del moviment del procés hi ha la necessitat de trobar espais de participació activa en la presa de decisions públiques, més enllà de triar les persones representants cada quatre anys.

A la vegada que s'estaven elaborant les dues normatives i es pensava amb un referèndum per a Catalunya, l'any 2012 la Generalitat de Catalunya va presentar una guia de processos participatius amb la finalitat de donar orientacions teòriques i metodològiques a totes les administracions públiques (especialment a escala municipal) que utilitzaven, i que utilitzarien en el futur, la tècnica dels processos participatius.

L'any 2016, enmig de tota la polarització del procés i amb el govern de JxSí (format per Convergència, ERC, Demòcrates de Catalunya i Moviment d'Esquerres), la Generalitat de Catalunya va crear el departament sobre temes exteriors, relacions institucionals i transparència, amb una secretaria de transparència i govern obert, amb el Decret 45/2016. En aquest departament s'incloua dades obertes i de qualitat democràtica. Reestructurar la Generalitat perquè la participació tingués un espai (encara que en aquell moment vinculat amb la transparència) significava atorgar recursos econòmics i materials i, amb això, importància, rellevància i ser present a l'hora de prendre decisions públiques.

Al maig del 2018, Quim Torra va ser investit nou president de la Generalitat de Catalunya. El nou govern (format per JxCAT i ERC) va considerar que la participació ciutadana havia de ser una prioritat. Tant és així que el 2019 es va actualitzar el Decret 45/2016 (amb l'aprovació del Decret 83/2019) i es va crear la Direcció de Participació Ciutadana i Processos

Electoral (dins la secretaria de transparència i el govern obert). Donar un espai legal a la participació ciutadana, no dependent de transparència, permet desenvolupar amb més detall la implicació del poble en la presa de decisions públiques.

Un any més tard, el 2019, la Generalitat va optar per introduir-se al món de les noves tecnologies i va crear la plataforma de participació ciutadana: Participa gencat. Aquesta eina té les bases en la plataforma Decidim, un projecte creat per l'Ajuntament de Barcelona el 2016, que té la finalitat de recollir la veu de la ciutadania. Alguns dels motius que van poder justificar que la Generalitat s'adherís al Decidim i no a cap altra tipologia de plataforma són:

- La programació és senzilla i no cal ser una persona experta en informàtica (Barandiaran i Romero, 2017).
- Permet crear contingut, debat i votació tant des de les administracions com des de la ciutadania (Ortega, 2022). Dit amb unes altres paraules, genera participació tant de baix a dalt (des de la ciutadania cap a les administracions públiques), com de dalt a baix (de les administracions públiques a la ciutadania).
- Dona accés a més informació i s'arriba a més ciutadania (Peña, 2019).
- Efecte moda o papallona de sumar-se al Decidim. Cada vegada hi ha més administracions públiques que se sumen al món de les plataformes de participació ciutadana, fins i tot ho fa el sector privat. I, per descomptat, Decidim no podia ser una excepció.
- Millora la relació, i també la percepció, entre la ciutadania i el sector públic i a la inversa (Márquez, 2024).

Amb la plataforma Participa va ser quan la Direcció General de Participació Ciutadana, actualment subdirecció que pertany al Departament de Presidència, va fer el seu gran impuls consolidant-se com un servei estratègic de participació, coordinació i avaluació en matèria de participació ciutadana. Exemple d'això és l'aprovació del Pla de Govern Obert i Bon Govern del 2024-2025, que inclou l'impuls de la participació ciutadana com un eix transversal.

4.1. On som?

L'any 2022, després d'un temps de molta incertesa amb la pandèmia de la covid-19, la Generalitat de Catalunya veu necessari elaborar una llei de participació ciutadana i ho justifica per dos motius:

- El marc normatiu és dispers, desactualitzat i sense un règim de garanties, que no s'ajusta al model de participació ciutadana de qualitat.
- Falta compromís polític. Amb la nova llei de participació ciutadana es vol que les persones representants garanteixin i promoguin mecanismes de participació de qualitat.

I així és com el mateix 2022 s'inicia un procés participatiu per la nova llei de participació amb la finalitat d'elaborar la normativa, inclouent-hi la veu de la ciutadania. La realitat és que no tindria gaire sentit, i no serviria d'exemple, elaborar una llei de participació si no s'inclou la mateixa participació.

El procés participatiu va estar obert a tota la ciutadania, va tenir 16.335 € i va estar en vigència del 6/9/2022 fins al 28/2/2023. A més, l'experiència va tenir tres fases:

- Fase Disseny. Des de la Subdirecció General de Participació Ciutadana es va elaborar un marc de referència en el qual es deixa constància que els eixos de treball, posteriorment debatuts en sessions de treball, havien de ser:
  - Eix 1. Compromís institucional. Creant una cultura política a favor de la participació ciutadana.
  - Eix 2. Regles de joc. Entre tothom s'ha de construir una base sobre quins són els objectius del debat, quins àmbits es poden sotmetre a participació i quins no i quins són els límits de participació.
  - Eix 3. Modalitats i metodologia. Definint quina tipologia d'experiència participativa (processos, consultes...) és la més adient en cada cas.
  - Eix 4. Accessibilitat i diversitat. No és tan important que participi tothom, com que qui participi sigui representatiu de la realitat catalana.
  - Eix 5. Participació en els petits municipis. La realitat dels municipis petits és molt diferent de la de les ciutats; per aquest motiu, des de la Generalitat es troba adient debatre sobre la participació en els petits municipis.

A la vegada, es va publicar la convocatòria de les sessions participatives, els textos relacionats i els documents de resultats de les trobades (això a mesura que s'anaven fent les sessions) a través de la plataforma Participa. Aquí és el moment d'implementar tot allò que s'ha dissenyat en la fase anterior. Com estava previst, es van tractar els cinc eixos de treball i la manera d'organitzar-ho va ser en vuit sessions (tot i que inicialment eren nou i van anul·lar-ne una a Barcelona, fent que a cada capital solament hi hagués una sessió), de les quals cinc van ser presencials (una a Barcelona, una a Tarragona, una a Girona i una altra a Lleida) i quatre en línia. A més, es donava l'opció de participar directament a través de la plataforma Participa. Els resultats de l'experiència van ser els següents: es van recollir 161 aportacions, agrupades amb 91 per semblança, i hi van participar 80 persones. Cal mencionar que de les 161 aportacions, solament cinc van ser presentades directament per la plataforma Participa. Dit d'una altra manera, 156 propostes van ser recollides a les sessions de debat.

- Fase de retorn. La Generalitat va retre comptes que de les 161 aportacions, agrupades amb 91, 45 s'accepten totalment i 24 parcialment, 17 estan en estudi i cinc no s'accepten. A la vegada, es va celebrar una jornada sobre participació ciutadana en la qual es va explicar amb detall com havia anat el procés i quin havia sigut el resultat de l'experiència.

Una vegada acabat el procés participatiu anteriorment explicat, l'any 2024 la Generalitat de Catalunya va decidir fer un segon procés participatiu per la llei de participació ciutadana. En aquest segon cas no es partia de zero, sinó que es tenien en compte els resultats del primer procés participatiu. Per això, es va presentar un avantprojecte de la llei de participació ciutadana sota l'esquema següent:

1. Objecte, finalitats i àmbit d'aplicació.
2. Principis i titulars de dret de participació.
3. Compromís institucional amb la participació ciutadana.
4. Impuls de la participació ciutadana.
5. Requisits per a l'impuls de la participació.
6. Iniciativa per promoure les modalitats de participació.
7. Modalitats de participació.
8. Fases de les modalitats de participació ciutadana.
9. Recursos per a la participació ciutadana.
10. Infraestructures.
11. Foment de la participació.
12. Innovació.
13. Sistema de garanties.
14. Avaluació de l'aplicació de la llei.

La idea es basava a contrastar la primera versió de l'avantprojecte de la llei incloent noves propostes, en el cas que n'hi hagués. Aquest segon procés participatiu va constar d'una sessió en línia de debat, el 7 de març del 2024, de dues hores (9.30 h - 11.30 h) i els resultats van ser els següents: la ciutadania va presentar 82 noves aportacions, de les quals 32 van quedar acceptades, 24 parcialment i 26 no van ser acceptades. A hora d'ara, no s'ha fet públic quantes persones específicament van participar en aquest segon procés. El que és el mateix, la Generalitat ha ocultat la informació dels participants a la ciutadania. A més, si una experiència no és transparent, el resultat d'aquesta no pot tenir èxit (Martí, 2008).

Un any després que s'acabés el primer procés i pocs dies abans de la celebració de la sessió de debat del segon procés, el 13 de març del 2024, el president en aquell moment, Pere Aragonès (ERC), va convocar eleccions autonòmiques al Parlament de Catalunya perquè no tenia prou suport per aprovar els pressupostos. I el procés participatiu que va estar en vigència gairebé un any i la continuació en el segon procés van quedar en l'oblit, i a hores d'ara no se sap si s'implementaran o no les propostes que la ciutadania va fer arribar a la Generalitat. El que sí que és clar és que les eleccions autonòmiques del 2024 van tancar una etapa política a

Catalunya. Després de 14 anys d'un executiu a favor de la independència, entra un govern amb minoria, socialista amb la formació del PSC, no partidari de separar Catalunya d'Espanya.

De fet, no s'ha d'oblidar, com indiquen Pineda i Pires (2012), que la fase d'execució és el moment en el qual es materialitza allò que la ciutadania ha dit en el procés participatiu. Si no s'executa i no es fa seguiment de com avança la política pública, això és negatiu perquè pot portar al fet que la ciutadania consideri que participar és una pèrdua de temps i que, per tant, en pròximes vegades no participi. A la vegada que des de l'administració convocant, aquest cas la Generalitat de Catalunya, s'han gastat uns diners públics (el procés participatiu té un cost), per tant de tota la ciutadania catalana, sense treure cap benefici a canvi, és a dir, inútilment. Les administracions públiques tenen uns recursos limitats, per tant, és essencial que des del sector públic es treballi en la racionalitat de les decisions i la responsabilitat en l'assignació de recursos públics (Pino, 2017). Si realment no es volia implementar el procés, els diners d'aquesta experiència podrien haver servit per donar resposta a unes altres necessitats de la ciutadania en què realment els recursos s'haguessin invertit de manera eficient.

Cal tenir en compte que, actualment, la implementació de les propostes que la ciutadania decideix en una experiència participativa que s'han d'executar no és obligatòria. Les normatives d'avui dia no obliguen les persones representants i l'administració convocant a implementar allò que la ciutadania planteja. Tot i que la no implementació pot portar conseqüències en les següents eleccions.

5. Conclusions

La legalitat de la participació ciutadana a Catalunya no neix d'un dia per l'altre. La història i el context que s'ha viscut en cada moment ha pogut condicionar que actualment estiguem en la situació següent: diverses normatives vigents sobre participació, dos processos participatius per la nova llei de participació i cap aprovació, per part del Parlament de Catalunya, d'una norma base sobre participació ciutadana.

Reprenem la pregunta que es plantejava a l'inici d'aquesta investigació: és possible una llei de participació ciutadana per a Catalunya? Per ara no hi ha una resposta possible compartida per tothom, estem en un moment de canvi constant i global en què una decisió o una conseqüència d'aquesta pot fer canviar un govern. Possiblement, el cas més mediàtic i actual a Catalunya va ser la sentència del Tribunal Constitucional del 2010 sobre l'Estatut del 2006. De sobte, tots aquells esforços per garantir i augmentar l'autonomia es capgiren per una massa de persones que volen la independència de Catalunya. Segurament, si la sentència no hagués existit, no s'haurien celebrat dos referèndums sobre la independència de Catalunya en el que portem de segle XXI i no s'haguessin redactat totes, o part, de les normatives sobre participació ciutadana que s'han aprovat des del Parlament.

Atenent l'escenari actual, tot sembla indicar que la llei de participació ciutadana no tirarà endavant. Ha passat gairebé un any del segon procés, i dos del primer procés i, de moment, el govern socialista no ha fet cap avanç en aquesta direcció. Si realment la llei fos una qüestió prioritària per a l'executiu, ja s'hauria treballat per portar-la a la seu parlamentària i s'haguessin arribat a acords amb diverses formacions per aprovar-la.

En el cas que en un futur s'aprovés la nova llei de participació ciutadana, caldria fer-ne la màxima difusió, amb la finalitat que totes les persones coneguessin la norma, i caldria dotar el text de canals i camins adequats per poder-la exercir amb eficàcia (Pindado, 2004). O cosa que és el mateix, sense dotar-la de recursos (humans, materials i econòmics), la llei de participació (extrapolable a qualsevol marc legal de qualsevol temàtica) no té cap sentit.

Més enllà de la normativa, que tal com s'ha argumentat al llarg de l'article és necessària, la participació ciutadana ha de contribuir a construir una ciutadania social, activa i inclusiva en la qual el treball social comunitari ha de ser clau (Rodríguez, 2015). És a dir, no només cal tenir una normativa de participació ciutadana, sinó que a més cal crear una cultura participativa basada en valors, pràctiques i actituds institucionals (Brugué et al., 2012). I perquè la cultura participativa funcioni, ha d'existir una confiança mútua entre la ciutadania i les administracions públiques (Brugué et al., 2018).

De fet, a Catalunya la participació ciutadana no es troba únicament a la Generalitat, sinó que l'àmbit local també implementa experiències de participació ciutadana. Font i Galais (2008) consideren que la participació local a Catalunya és molt diversa i fragmentada, sense un model únic, i que la majoria d'experiències són de caràcter consultiu i amb poca capacitat vinculant.

Aquesta investigació obre la porta a continuar investigant com avança la normativa en participació a Catalunya, tant si és una llei que ho engloba tot, com petites normatives que es vagin aprovant. A la vegada, en el cas que s'aprovés una llei de participació ciutadana, s'obre el focus a fer una recerca sobre el contingut de la normativa i fins i tot comparar-la amb la d'altres comunitats autònomes.

Referències bibliogràfiques

- Arroyo, Antonio. (2006). Cataluña en el Estado autonómico: Derecho y política. *Cuadernos Constitucionales de la Cátedra Fadrique Furió Ceriol*, 54(55), 75-95. Academia. https://www.academia.edu/download/54905245/Antonio_ARROYO_GIL_-_Cataluna_en_el_Estado_autonomico_-_El_Cronista-70-2017.pdf
- Barandiaran, Xavier, i Romero, Carol. (2017). Funcionalidades y características de Decidim. Roadmap 2017/2018. Versió 1.0. Ajuntament de Barcelona. Recuperat 29 març 2026, de <https://decidim.org/pdf/features-roadmap-es.pdf>
- Borge, Rosa; Balcells, Joan; Padró-Solanet Grau, Albert; Batlle Rubio, Albert; Orte, Andreu, i Serra, Ricardo. (2018). *La participación política a través de la plataforma Decidim: análisis de 11 municipios catalanes*. Ponència presentada al IX Congreso Internacional en Gobierno, Administración y Políticas Públicas GIGAPP, Madrid, 24-27 setembre. <https://ictlogy.net/bibliography/reports/projects.php?idp=3649>
- Brugué, Quim. (2022) *Organizaciones que saben, organizaciones que aprenden*. Instituto Nacional de Administración Pública [INAP].
- Brugué, Quim; Blanco, Ismael, i Boada, Júlia. (2012). Entornos y motores de la participación ciudadana. *Revista Española de Ciencia Política*, 28, 85-104.
- Brugué, Quim; Casademont, Xavier; Gifreu, Judith, i Prieto-Flores, Óscar. (2019). Consultas ciudadanas locales: entre la legitimación gubernamental y el empoderamiento ciudadano. *Revista de Gestión Pública*, 8(1), 9-42. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8431800>
- Brugué, Quim; Feu, Jordi, i Güemes, Cecilia. (2018). Confianza democrática y proceso de formulación de políticas públicas: el caso de la política hídrica de Cataluña. *Revista de Sociología e Política*, 26(1), 117-135. Redalyc. <https://www.redalyc.org/journal/238/23859362007/html/>
- Carmona, Silvia. (2016). Nuevas tendencias en la participación ciudadana en España: ¿socializando la gestión pública o socializando la responsabilidad política?. *A&C-Revista de Direito Administrativo & Constitucional*, 16(66), 29-60. <https://doi.org/10.21056/aec.v16i66.362>
- Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, de 18 de desembre, DOCE C 364/1 (2000). Recuperat 30 març 2026, de https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_es.pdf

- Castro, Luis, i Mantuano, Yandry. (2023). Participación Ciudadana como Instrumento de Corresponsabilidad en la Formulación de Políticas Públicas Locales. *593 Digital Publisher CETT*, 8(6), 271-286. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=9177343>
- Colomer, Josep Maria. (2018). La aventurada apuesta por la independencia de Cataluña. *Revista de estudios políticos*, 179, 267-294. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6384430>
- Colomines, Agustí. (2019). De tsunamis i tempestes. *Revista de Catalunya*, 305, 89-110. RACO. <https://www.raco.cat/index.php/revdecat/article/download/416247/510976>
- Constitució espanyola, de 29 de desembre, BOE núm. 311, p. 29313 a 29424 (1978). Recuperat 30 març 2026, de [https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/\(1\)/dof/mul/pdf](https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/(1)/dof/mul/pdf)
- Conveni sobre l'accés a la informació, la participació del públic en la presa de decisions i l'accés a la justícia en matèria de medi ambient, DOUE L214/4 (2005). Recuperat 30 març 2026, de [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:22005A0517\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:22005A0517(01))
- Declaració Universal de Drets Humans, resolució 217 A (III), de 10 de desembre, adoptada i proclamada per l'Assemblea General de les Nacions Unides (1948). Recuperat 30 març 2026, de https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/cln.pdf
- Decret 45/2016, de 19 de gener, d'estructuració del Departament d'Afers Exteriors, Relacions Institucionals i Transparència [NO VIGENT], DOGC núm. 7041 (2016). Recuperat 30 març 2026, de <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/7041/1729539.pdf>
- Decret 83/2019, de 24 d'abril, de reestructuració del Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència. [NO VIGENT], DOGC núm. 7861 (2019). Recuperat 30 març 2026, de <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/7861/1890194.pdf>
- Directiva 2000/60/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 23 d'octubre, per la qual s'estableix un marc comunitari d'actuació en l'àmbit de la política d'aigües, DOCE L 327/1 (2000). Recuperat 30 març 2026, de <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?qid=1450093665648&uri=CELEX:32000L0060>
- Directiva 2003/35/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de maig, per la qual s'estableixen mesures per a la participació del públic en l'elaboració de determinats plans i programes relacionats amb el medi ambient i per la qual es modifiquen, pel que fa a la participació del públic i l'accés a la justícia, les Directives 85/337/CEE i 96/61/CE del Consell

- Declaració de la Comissió, DOUE L 156/17 (2003). Recuperat 30 març 2026, de <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?qid=1450093901867&uri=CELEX:32003L0035>
- Entrena, Daniel Bruno. (2022). Derecho a la ciudad, obras públicas locales y participación ciudadana. *Revista de Estudios de la Administración Local y Autonómica*, 17, 94-108. <https://doi.org/10.24965/reala.i17.11051>
- Font, Joan, i Galais, Carolina. (2008). *Experiències de democràcia participativa local a Catalunya: un mapa analític*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació, Direcció General de Participació Ciutadana. Recuperat 30 març 2026, de https://www.gencat.cat/drep/dgpar/sumaris/participacio_4.pdf
- Innerarity, Daniel. (2019). *Politics in the Times of Indignation: The Crisis of Representative Democracy*. Bloomsbury Academic.
- Institut de Drets Humans de Catalunya. (2000). *Carta Europea de salvaguarda dels drets humans de la ciutat*. Recuperat 30 març 2026, de <https://www.idhc.org/arxiu/recerca/CartaEuropea.pdf>
- Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials, DOGC núm. 4990 (2007). Recuperat 30 març 2026, de <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/4990/2142471.pdf>
- Llei 5/2010, de 21 de juny, canària de foment a la participació ciutadana, BOE núm. 168 § 10985 (2010). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2010/07/12/pdfs/BOE-A-2010-10985.pdf>
- Llei 4/2013, de 21 de maig, de Govern Obert d'Extremadura, BOE núm. 136 § 6050 (2013). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2013/06/07/pdfs/BOE-A-2013-6050.pdf>
- Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, BOE núm. 295 § 12887 (2013). Recuperat 30 març 2026, de https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2013/12/10/pdfs/BOE-A-2013-12887-C.pdf
- Llei 3/2014, d'11 de setembre, de transparència i bon govern de La Rioja, BOE núm. 238 § 9898 (2014). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2014/10/01/pdfs/BOE-A-2014-9898.pdf>
- Llei 10/2014, del 26 de setembre, de consultes populars no referendàries i d'altres formes de participació ciutadana, DOGC núm. 6715 (2014). Recuperat 30 març 2026, de <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6715/1896010.pdf>
- Llei 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, DOGC núm. 6780 (2014). Recuperat

- 30 març 2026, de <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6780/1886480.pdf>
- Llei 2/2015, de 2 d'abril, de transparència, bon govern i participació ciutadana de la Comunitat Valenciana, BOE núm. 100 § 4547 (2015). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2015/04/27/pdfs/BOE-A-2015-4547.pdf>
- Llei 3/2015, de 4 de març, de transparència i participació ciutadana de Castella i Lleó, BOE núm. 74 § 3281 (2015). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2015/03/27/pdfs/BOE-A-2015-3281.pdf>
- Llei 8/2015, de 25 de març, de transparència de l'activitat pública i participació ciutadana d'Aragó, BOE núm. 115 § 5332 (2015). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2015/05/14/pdfs/BOE-A-2015-5332.pdf>
- Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, BOE núm. 236 § 10565 (2015). Recuperat 30 març 2026, de https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2015/10/02/pdfs/BOE-A-2015-10565-C.pdf
- Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic, BOE núm. 236 § 10566 (2015). Recuperat 30 març 2026, de https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2015/10/02/pdfs/BOE-A-2015-10566-C.pdf
- Llei 7/2016, de 18 de maig, de reforma de la Llei 12/2014, de 16 de desembre, de transparència i participació ciutadana de la Comunitat Autònoma de la Regió de Múrcia, BOE núm. 150 § 6042 (2016). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2016/06/22/pdfs/BOE-A-2016-6042.pdf>
- Llei 7/2017, de 27 de desembre, de participació ciutadana d'Andalusia, BOE núm. 33 § 1548 (2018). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2018/02/06/pdfs/BOE-A-2018-1548.pdf>
- Llei 8/2018, de 14 de setembre, de transparència, bon govern i grups d'interès, BOE núm. 253 § 14293 (2018). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2018/10/19/pdfs/BOE-A-2018-14293.pdf>
- Llei 8/2019, de 13 de desembre, de Participació de Castella-la Manxa, BOE núm. 31 § 1654 (2020). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/eli/es-cm/l/2019/12/13/8/dof/spa/pdf>
- Llei 10/2019, de 10 d'abril, de transparència i de participació de la Comunitat de Madrid, BOE núm. 163 § 10102 (2019). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2019/07/09/pdfs/BOE-A-2019-10102.pdf>

- Llei 12/2019, de 12 de març, de consultes populars i processos participatius, BOE núm. 89 § 5581 (2019). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2019/04/13/pdfs/BOE-A-2019-5581.pdf>
- Llei 3/2022, de 12 de maig, del sector públic basc, BOE núm. 129 § 8833 (2022). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2022/05/31/pdfs/BOE-A-2022-8833.pdf>
- Llei 4/2023, de 13 d'abril, de participació ciutadana i foment de l'associacionisme de la Comunitat Valenciana, BOE núm. 105 § 10640 (2023). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/boe/dias/2023/05/03/pdfs/BOE-A-2023-10640.pdf>
- Llei foral 12/2019, de 22 de març, de participació democràtica a Navarra, BOE núm. 91 § 5734 (2019). Recuperat 30 març 2019, de <https://www.boe.es/boe/dias/2019/04/16/pdfs/BOE-A-2019-5734.pdf>
- Llei orgànica 4/1979, de 18 de desembre, d'Estatut d'Autonomia de Catalunya. [NO VIGENT], DOGC núm. 38 (1979). Recuperat 30 març 2026, de <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/38/1602685.pdf>
- Llei orgànica 2/1980, de 18 de gener, sobre regulació de les diferents modalitats de referèndum, BOE núm. 20 § 1564 (1980). Recuperat 30 març 2026, de https://www.boe.es/boe_catalan/dias/1980/12/30/pdfs/A00013-00016.pdf
- Llei orgànica 3/1984, de 26 de març, reguladora de la iniciativa legislativa popular, BOE núm. 74 § 7249 (1984). Recuperat 30 març 2026, de https://www.boe.es/boe_catalan/dias/1984/12/31/pdfs/A00011-00013.pdf
- Llei orgànica 4/2001, de 12 de novembre, reguladora del dret de petició, BOE núm. 272 § 21090 (2001). Recuperat 30 març 2026, de https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2001/12/01/pdfs/A02626-02629.pdf
- Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, BOE núm. 172 § 13087 (2006). Recuperat 30 març 2026, de https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2006/07/21/pdfs/A02243-02280.pdf
- Marín, Enric, i Tresserras, Joan Manuel. (2018). Catalunya: una revolta democràtica *Revista L'Espill*, 57, 12-28. RODERIC. <https://roderic.uv.es/rest/api/core/bitstreams/e2fb36a1-ba31-48fa-ba9e-17efb37c6cb2/content>
- Márquez, Laia. (2024). Las plataformas de participación en las capitales de las comunidades autónomas. *Cuadernos de Gobierno y Administración Pública*, 11(2), e97009. <https://doi.org/10.5209/cgap.97009>

- Martí, José Luis. (2008). Alguna precisión sobre las nuevas tecnologías y la democracia deliberativa y participativa. *IDP. Revista de Internet, Derecho y Política*, 6, 3-12. Redalyc. <https://www.redalyc.org/pdf/788/78817209004.pdf>
- McKay, Lawrence; Jennings, Will, i Stoker, Gerry. (2021). Political trust in the “places that don't matter”. *Frontiers in Political Science*, 3, 642236. <https://doi.org/10.3389/fpos.2021.642236>
- Molina, Pedro; Medranda, Narcisa, i Muñoz, Johamna. (2021). Transparency for participation through the communication approach. *ISPRS International Journal of Geo-Information*, 10(9), 586. <https://doi.org/10.3390/ijgi10090586>
- Monge, Cristina. (2016). *Gobernanza, participación ciudadana y calidad democrática. Análisis de la idea y la práctica de participación en el 15M: un movimiento político para democratizar la sociedad* (Tesi). Universidad de Zaragoza.
- Navarro, Climente. (1999). Políticas públicas y escala de gobierno: El caso de la política pública de participación ciudadana en los municipios españoles. *Ciudad y territorio: Estudios territoriales*, 121, 537-555. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=177494>
- O'Donnell, Guillermo. (1994). Delegative democracy. *Journal of Democracy*, 5(1), 55-69. Project Muse. <https://muse.jhu.edu/pub/1/article/225426/summary>
- Organització de les Nacions Unides [ONU]. (s. d.). *Objetivos de desarrollo sostenible*. Recuperat 30 març 2026, de <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/>
- Organització de les Nacions Unides [ONU]. (1966, desembre 16). *Pacto Internacional de Derechos Civiles y Políticos*. Recuperat 30 març 2026, de <https://www.ohchr.org/es/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>
- Ortega, Elisenda. (2022). Balance de las políticas de participación ciudadana en Barcelona. *Crítica Urbana: Revista de Estudios Urbanos y Territoriales*, 5(24), 10. https://criticaurbana.com/wp-content/uploads/2022/06/09.-CU24_Ortega.pdf
- Participa gencat. (2023). *Procés participatiu de la nova llei de participació ciutadana de Catalunya*. Recuperat 30 març 2026, de <https://participa.gencat.cat/processes/novalleiparticipacio?locale=ca>
- Participa gencat. (2024). *Avantprojecte de llei de participació ciutadana*. Recuperat 30 març 2026, de <https://participa.gencat.cat/processes/avantprojecteparticipacio?locale=ca>

- Pelegri, Xavier. (2015). *Història dels serveis socials a Catalunya: De la beneficència a l'acció social*. Editorial UOC.
- Peña, Ismael. (2019). *Convertiendo participación en soberanía: el caso de Decidim- Barcelona*. Huygens.
- Pindado, Fernando. (2004). Gobierno local y participación ciudadana. *Psychosocial Intervention*, 13(3), 307-323. Colegio Oficial de la Psicología de Madrid. <https://journals.copmadrid.org/pi/art/c902b497eb972281fb5b4e206db38ee6>
- Pineda, Carmen, i Pires, Valdemir. (2012). Características de las experiencias españolas de presupuesto participativo: intento de encuadramiento en una tipología. *Gestión y Análisis de Políticas Públicas*, 51-90. <https://doi.org/10.24965/gapp.v0i7.9880>
- Pino, José Wilmar. (2017). Aspectos metodológicos para evaluar una política pública. *RHS: Revista Humanismo y Sociedad*, 5(1), 2-7. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7083580>
- Porro, Jacinto. (2012). Participación ciudadana en el ámbito local: aproximación a la estructura normativa desde los reglamentos de participación ciudadana. *Revista Aragonesa de Administración Pública*, 39, 387-401. Dialnet. <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/4078410.pdf>
- Putnam, Robert. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Touchstone Books / Simon & Schuster.
- Reglament (CE) núm. 1367/2006 del Parlament Europeu i del Consell, de 6 de setembre, relatiu a l'aplicació, a les institucions i als organismes comunitaris, de les disposicions del Conveni d'Aarhus sobre l'accés a la informació, la participació del públic en la presa de decisions i l'accés a la justícia en matèria de medi ambient, DOUE L 264/13 (2006). Recuperat 30 març 2026, de <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R1367>
- Reglament (UE) núm. 211/2011 del Parlament Europeu i del Consell, de 16 de febrer, sobre la iniciativa ciutadana, DOUE L 65/1 (2011). Recuperat 30 març 2026, de <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R0211>
- Resolució del Consell i dels ministres responsables de la joventut reunits al si del Consell, de 8 de febrer, relativa a la participació dels joves, DOCE C 42/1 (1999). Recuperat 30 març 2026, de <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:41999X0217>
- Resolució del Consell i dels representants dels governs dels estats membres, reunits al si del Consell, d'11 de desembre, relativa al panorama del diàleg estructurat amb els joves al voltant de la participació dels joves en la vida democràtica a Europa, DOUE C

- 380/1 (2012). Recuperat 30 març 2026, de [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:42012Y1211\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:42012Y1211(01))
- Rodríguez, María Dolores. (2015). Ciudadanía y participación: conceptos y realidades en Trabajo Social Comunitario. *AZARBE. Revista Internacional de Trabajo Social y Bienestar*, 4, 41-52. Digitum. <https://digitum.um.es/items/ddcc8aa8-3499-4ded-9a5e-aa298c0051c3>
- Royo, Javier. (2011). La STC 31/2010 i la contribució de la jurisprudència constitucional a la configuració d'un Estat compost a Espanya: elements de continuïtat i ruptura, i incidència en les perspectives d'evolució de l'Estat autònom. *Revista Catalana de Dret Públic*, 43. Internet Archive. <https://scholar.archive.org/work/tuxygnctjkdvo3auzcnjzpg6e/access/wayback/http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rcdp/article/viewFile/2229/n43-perez-ca.pdf>
- Tapella, Esteban. (2021). Una evaluación 'sin' evaluadores. Participación ciudadana en la Agenda 2030. *Revista Brasileira de Avaliação*, 10(2), 1-8. <https://doi.org/10.4322/rbaval202110013>
- Tractat de la Unió Europea, versió consolidada, de 30 de març, DOUE C 83/15 (2010). Recuperat 30 març 2026, de <https://www.boe.es/doue/2010/083/Z00013-00046.pdf>
- Vázquez, Iván Rafael; Gómez, José Gerardo, i Gurrola, César Alberto. (2022). Participación ciudadana y cohesión social: intervención comunitaria en asentamiento humano de la ciudad de Durango México. *Ciencia Latina Revista Científica Multidisciplinar*, 6(1), 1-19. https://doi.org/10.37811/cl_rcm.v6i1.1465